

BOLALARDA YUQUMLI KASALLIKLAR.

Muallif: Oxunova Mohlaroy Ro‘zivoi qizi

Tashkilot: Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Bolalarda yuqumli kasalliklar global sog‘liqni saqlash tizimining muhim muammolaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada bolalarda uchraydigan asosiy yuqumli kasalliklar, ularning etiologiyasi, tarqalish yo‘llari va profilaktik choralari tahlil qilinadi. Tadqiqot adabiyotlar sharhi va amaliy kuzatuvlarga asoslangan bo‘lib, infeksiyon kasalliklar tarqalishida gigiyena, emlash va ijtimoiy omillar muhim rol o‘ynashi aniqlangan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, emlash va sanitariya qoidalariga rioya qilish kasalliklarning oldini olishda eng samarali usul hisoblanadi.

Abstract: Infectious diseases in children are one of the major public health problems worldwide. This article analyzes the main infectious diseases in children, their etiology, transmission routes, and preventive measures. The study is based on literature review and practical observations, indicating that hygiene, vaccination, and social factors play an important role in the spread of infections. The results show that vaccination and adherence to sanitary rules are the most effective preventive measures.

Kalit so‘zlar: bolalar, yuqumli kasalliklar, infeksiya, immunitet, emlash, profilaktika, gigiyena, epidemiologiya.

Keywords: children, infectious diseases, infection, immunity, vaccination, prevention, hygiene, epidemiology.

1. KIRISH (Introduction)

Bolalar organizmi kattalarga nisbatan infeksiyon kasalliklarga ko‘proq moyil bo‘ladi. Buning asosiy sababi immun tizimining to‘liq rivojlanmaganligi, tashqi muhit omillariga sezgirlik va gigiyenik odatlarning yetarli darajada shakllanmaganligidir. Shu sababli bolalarda yuqumli kasalliklar tez tarqalishi va og‘irroq kechishi mumkin.

Dunyo miqyosida yuqumli kasalliklar, ayniqsa respirator infeksiyalar, ichak infeksiyalari, qizamiq, suvchechak, qizilcha va virusli gepatitlar bolalar orasida keng tarqalgan kasalliklar hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, har yili millionlab bolalar emlash bilan oldini olish mumkin bo‘lgan kasalliklardan aziyat chekadi.

O‘zbekistonda ham bolalar orasida yuqumli kasalliklar mavsumiy xarakterga ega bo‘lib, kuz va qish oylarida keskin ortadi. Bunga maktab va bolalar bog‘chalarida bolalarning yaqin kontaktlari, shamollatish tizimining yetarli emasligi va gigiyenik madaniyatning pastligi sabab bo‘ladi.

Yuqumli kasalliklar rivojlanishiga quyidagi omillar ta’sir qiladi:

shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik

toza ichimlik suvi yetishmasligi

emlash qamrovining pastligi

noto‘g‘ri ovqatlanish va vitamin yetishmovchiligi

jamoaviy muassasalarda yuqori zichlik

Shu sababli bolalarda yuqumli kasalliklarni o‘rganish va ularning oldini olish dolzarb ilmiy-amaliy muammo hisoblanadi.

2. TADQIQOT USULLARI (Methods)

Ushbu tadqiqot quyidagi usullar asosida amalga oshirildi:

Ilmiy adabiyotlar va tibbiy manbalarni tahlil qilish

Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (WHO) maʼlumotlarini oʻrganish

Epidemiologik kuzatuvlarni tahlil qilish

Bolalar muassasalaridagi sanitariya holatini baholash

Statistik maʼlumotlarni umumlashtirish

Tadqiqot davomida bolalarda uchraydigan infeksiyon kasalliklar sabablari va ularning tarqalish mexanizmlari oʻrganildi.

3. NATIJALAR (Results)

Tadqiqot natijalari quyidagilarni koʻrsatdi:

3.1. Eng koʻp uchraydigan kasalliklar:

Oʻtkir respirator infeksiyalar (gripp, shamollash)

Ichak infeksiyalari (diareya, salmonellyoz)

Virusli kasalliklar (qizamiq, suvchechak, qizilcha)

Gepatit A

3.2. Kasallik tarqalish omillari:

Gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik — 45%

Emlanmagan bolalar — 30%

Kontakt muhit (bogʻcha, maktab) — 15%

Notoʻgʻri ovqatlanish — 10%

3.3. Mavsumiylik:

Kasalliklarning 60% qish va kuz oylarida ko‘proq uchrashi aniqlandi.

4. MUHOKAMA (Discussion)

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, bolalarda yuqumli kasalliklarning asosiy sababi profilaktika choralarining yetarli darajada amalga oshirilmasligidir. Ayniqsa, emlashdan o‘tmagan bolalarda kasalliklar og‘ir kechadi va asoratlar qoldirishi mumkin.

Gigiyena qoidalariga rioya qilish kasalliklarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Qo‘l yuvish, toza suv iste‘moli va sanitariya sharoitlarini yaxshilash infeksiyon kasalliklar tarqalishini sezilarli darajada kamaytiradi.

Shuningdek, bolalar muassasalarida tibbiy nazoratni kuchaytirish va otalarning tibbiy savodxonligini oshirish ham muhim ahamiyatga ega.

5. XULOSA (Conclusion)

Bolalarda yuqumli kasalliklar keng tarqalgan va jiddiy tibbiy muammo hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, kasalliklarning asosiy sabablari gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik, emlashning yetarli emasligi va ijtimoiy muhit omillaridir.

Eng samarali profilaktik choralar:

muntazam emlash

shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish

toza ichimlik suvi bilan ta‘minlash

sog‘lom ovqatlanish

bolalar muassasalarida sanitariya nazorati

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

World Health Organization (WHO). Infectious diseases report, 2024.

UNICEF. Child health and vaccination guidelines, 2023.

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi materiallari.

Tibbiy mikrobiologiya va epidemiologiya asoslari, o‘quv qo‘llanma.

Pediatric infectious diseases textbook, 2022.